

KIS-656 – Hanc'herieg an arvestoù VII – Gl. **effet**

(GE – 23 12 99)

Emañ orin ar ger e La. *effectu(s)* "kefleuniadur ; nerzh, galloud, gwerc'h ; gwered, disoc'h" eus *eff''(c''(o* "kas da benn, kefleuniañ ; dedaoliñ, kenderc'hañ ; seveniñ, gwerc'helaat". Tri arvez zo d'e steriegezh, hervez m'en arverer e-keñver alvez ha beved, e-keñver bred, e-keñver merzhout.

E-KEÑVER ALVEZ HA BEVED

En domaniou-mañ ez arouez Gl. *effet* disoc'h ur gwezhiañ hag a-dal dezhañ emañ Br. **gwered** ; sk. : "*Gwered* an avel war an erinou". "*Gwered* an alkool war an nerveg". "Ar *gwered* Joule, anezhañ tommidigezh ur reell pa dremen an tredan". Kevenebet eo *gwered* hag *arbenn* en doare m' emañ kevenebet o damheñvelsterioù *devouder* ha *devouded* (war se, sl. KIS-087, La-05, pp. 56-59) ; da notañ e roer ivez er yezh pemdez da *gwered* ar ster "gwezhiañ" hag ez intenter "*gwered* an avel" evel "gwezhiañ an avel" koulz hag evel "disoc'h gwezhiañ an avel".

E-KEÑVER BRED

Amañ e talvez Gl. *effet* da verkañ an azlamm eus un darvoud war ar c'hantaezañ. Hervez an dro e reer gant **gwerc'h, skog, anglevad** ; sk. : "Ar gejadenn-se n'he devoe *gwerc'h* ebet en e zevredad". "Ur c'heloù o kaout *skog* war ar c'hedveno". "Pe *anglevad* a zeu dit dirak an daolenn-mañ ?

E-KEÑVER MERZHOUT

Kempheshoc'h eo ar c'hemeradur-mañ. En daou gentañ e chom fraezh an troc'h dangor-ergor : komz eus "*gwered* an avel" pe eus "*skog* ur c'heloù" zo kement hag ober ergorennoù eus an devoudoù a veneger. Amañ, en eneb, e reer anv eus un disoc'h o c'hoarvezout n'eo ket en ergoren met en ergorañ e unan, n'eo ket er pezh a verzhher met er merzhout. Pa lavarer da skouer : "Cet assemblage de couleurs est d'un heureux *effet*", pezh a ambreder n'emañ nag er bed, nag er bred met en ur blegenn o c'hoarvezout eus unanidigezh an arvester gant e arvestadenn — war gement-mañ hon

eus bet tro da bleustriñ warlene dre lakaat a-wel un domani “nad eo na roed pur bezant en dra, nag ur roed pur gant mab den” a zo hini an arz¹. Un oberenn arz zo anezhi lies elfenn o vont d' un unvez dre berzh an unanidigezh o c'hoarvezout etrezi hag an arvester o tont dezhi ; e se ez eo pep oberenn arz ur burzhud dargouezhek o tisoc'h eus ur gentañ unanidigezh, ken dargouezhek all, etre he oberour hag un dra bennak eus ar bed. An disoc'h enni, pezh a ra anezhañ ar galleg an “heureux effet” ned eo enta nag ur *gwered*, rak ne oufed deverkañ arbenn ebet dezhañ, nag ur *gwerc'h* pe ur *skog* dre na ved ket kennebeut evit digej ur wikefre vredel a rafe meiz warnañ ; kevazasoc'h ne ve ket komz a *anglevad* rak, mar anavezet an “heureux effet” a dra sur dre e anglevout, ez eo an *anglevad*, anadenn vredel ha gouzañvat, un arvez hep mui anezhañ.

E se e 'm eus klasket un termen all hag, a-dreuz tastornadurioù hir ha dargouezhek, on aet adarre d'ar stirann *aoz*, da gentañ dre an un abeg a 'm degasas d'he dibab da aroueziñ “ar penaoz eus hanvoud an den ha se hep entalañ keal un anien, un natur pe un urzh a forzh pe vod², da c'houde en abeg eus ar verb deveret *aozañ* rak, mar tarzh an “heureux effet” e difourk ur moned dall, pell diouzh hentoù ar meiz hag ar poell, e vez neoazh *aozet* gant an arzour, e tifluk diouzh e labour (hep ma c'hallfed spisaat betek pelec'h eo oberiat pe c'houzañvat an arzour e hevelep diflukadur). Ar frazenn c'hallek a-zioc'h a drofen enta : “Ar c'huntellad livioù-mañ zo dezhañ un **aoz** a verzh”, “[...] zo anezhañ un **aozad** berzhus”.

Er c'hoariva, er fiñveier e vez ul lec'h bras gant an *aoz* weledel hag an *aoz* klevedel : kreud hag andon an arz ez int, na pa ve tonket an *aozadoù* da dremen e renk ar c'halvezadoù hag ar rekiyeoù, dres evel ma 'z eo tonket taolioù berzh ar varzhed da gouezhañ e-mesk neuzennoù an dareulerezh. Ur c'hoari melezhour ha gouleier, ul *luc'haozad*, n'eus ken eus naouidigezh tasmant tad Hamlet war al leurenn, un tun kalvezel pur ha, war un dro, un taol berzh arzel e kement ma 'z eer drezi betek un nor toullet gant Shakespeare dre vogerioù hon bed ha chomet digor abaoe. En eub d' ar pezh a zoujen pa arnoden ar ginnigadenn-mañ, ne denn ket kemeradur arzel ar ger *aoz* da wanaat ar c'hemeradur denel, d' e zonaat ne lavaran ket. Rak *aozadoù* an arz zo pimpatrom *aozadoù* mab den : en tu-hont d' ar merzhout ha d' ar meizañ a douellont e voulc'hont hentoù etrezek ur merzhout-meizañ digent. E se, en *aoz* an arz e kaver an hevelep diac'hinad hag en *aoz* mab den : an eil hag eben zo war un dro asvan ha meurdez, bac'h an arren ha rezid ar c'hrouiñ.

Gl. EFFET EN ARVESTOU

¹ Sl. KIS-593 – En-dro d'ar gened, La-12, pp. 210-220.

² Sl. KIS-470 – Gl. **condition** ha deveradoù, La-10, pp. 255 hh. ha 257 pergen.

Dindan an anvad-se e lakaer an holl aozadoù, eleze an neuziadoù diraezet diwar-bouez kalvezderioù diseurt, ar re-mañ embreget war lec'h ar c'hoari (da skouer an *aozad glav*), war al luc'hwezañ, eleze war ar c'hamera hag al luc'herioù (*luc'haozadoù*, Gl. *effets optiques, effets de lumière*, Sz. *light effects*), war ar stenwezañ (*stenaozadoù*, Gl. *effets sonores*, Sz. *sound effects*), pe el labourva (*aozadoù labourva*, Gl. *effets de laboratoire*, Sz. *laboratory effects*). An aozadoù amkanet da zec'han kammzerc'hoù a reer anezho *manaozadoù* (Gl. *truquages* pe *trucages, effets spéciaux*, Sz. *special effects*) ; embreget e vez ar manaozadoù e pep lankad eus oberiadur ur film : war ar c'hoarilec'h, da geñver al lenañ (luc'hwezañ ha stenwezañ), da geñver al louc'hañ hag an unodiñ.

Da notañ eo e vez arveret ivez Gl. *effet* er mediaoù er c'hemeradurioù alvezel ha bredel.

Ar c'hemeradur alvezel a gaver da skouer e geriennoù evel Gl. *effet d'écho, effet de copie* (Br. *gwered heklav, gwered trevonnañ*, Sz. *print-through, echo effect*) oc'h arouezañ ur sten darankat diwar drevonnadur un arhent kreñv eus un arroud d'un arroud all eus ar stenloabr. Un anadenn damheñvel a zeskriver er Stlenneg dindan an anvad Br. *darouluzañ* (sl. GSTL. ¶ 2159).

Ar c'hemeradur bredel, resisoc'h : bredkevredadel, zo gant geriennoù evel Gl. *effet d'autorité* (Br. *gwerc'h aotrouniezh*) "levezon vuhez ur media war e gevredig" ; Gl. *effet dormant* (Sz. *sleeping effect*, Br. *gwerc'h danemouez*) "levezon embreget gant ur media war e andaverion hep rat dezho" ; Gl. *effet de réalité* (Br. *gwerc'h seveniñ*) "levezon un diawelad o kendeurel d'e gas da benn", alese e anvad all Gl. *prédiction créatrice* (Br. *dargan dec'hanus*) ; Gl. *effet de réel* (Br. *gwerc'h an derc'h*) "gwereañ derc'henoù e doare ma vezont dec'havalet evel gwerc'henoù" — e pep hini eus ar gwerc'hoù-se hor bo anavezet tunioù eus ar moederezh.

Evel en notennoù kent ez in d'un arroud eus Geriadur Pascal LE MOAL :

effet ◊ effect ◊ **gwered b.-où, aoz b.-ioù, aozad g.-où**

~ de flou ◊ soft-focus effect ◊ **aozad toc'hañ** (ha sl. La-13, KIS-657, p. 203)

~ Koulechov ◊ Kuleshov effect ◊ **aozad Koulechov**¹

¹ E 1921, ar filmaozerion **Kules&ov** ha **Pudkovin**, evit prouiñ krouusted ar saeriñ, a zibabas un dalenn c'hournes eus ar c'hoarier **Mosz&ukin** troet e selloù difrom ouzh an ezvaez. E saeriñ a rejont gant talennoù o terc'hennañ : 1. Un asiedad soubenn. 2. Kelan ur vaouez yaouank en un arched. 3. Ur plac'hig o c'hoari. An arvesterion a gavas dispar arz an dremmour en doa gouezet, hervezo, eztaoliñ : 1. An ilboued. 2. An druez. 3. An deneridigezh. Hevelep dazvellekaat a-

- ~ de longue focale ◇ telephoto effect ◇ **aozad hirstihed**
 - ~ de lumière ◇ light effect ◇ **luc'haozad g.-où**
 - ~ de proximité ◇ proximity effect ◇ **aozad nested**
 - ~ de réciprocité ◇ reciprocity effect ◇ **gwered ginargemm²**
 - ~ de silhouette ◇ silhouette effect ◇ **aozad ledskeud**
 - ~ sonore ◇ sound effect, SFX ◇ **stenaozad g.-où**
 - ~ spécial ◇ special effect, SP-EFX ◇ **manaozad g.-où**
 - ~ de stroboscopie ◇ strobing, strobe effect ◇ **gwered punellat³**
- effets ◇ effects, FX ◇ **aozadoù**
- ~ sonores, # *bruitages* ◇ sound effects, SFX, Fole
 - y
 - ⁴ ◇ **stenaozadoù l. (g.)**
 - bande d'~ ~ ◇ effects track, foley track ◇ **loabr stenaozadoù l. (g.)**
 - ~ spéciaux, # *trucages* ◇ special effects, SP-EFX ◇ **manaozadoù l. (g.)**
 - ~ ~ à la prise de vue ◇ in-camera effects ◇ **manaozadoù e ser lenañ, manaozadoù d'al lenañ**

berzh an arvesterion na raent nemet ervannañ o c'hantaezadoù war dremm ar c'hoarier a anver an “aozad Koulechov” pe “aozad K”.

² Ar c'hizadur (Gl. *action photographique*) a zeseller evel o vezañ a-gengeur da liesâd ar c'hizvezh (Gl. *durée de l'exposition*) dre al luc'hread (Gl. *intensité lumineuse*). Alese, an un kizadur a vo mar ranner dre 2 ar c'hizvezh ha mar kresker an igorad (Gl. *ouverture du diaphragme*) eus un derez (Gl. *un diaph*). *Saveleñn ar ginargemm* eo, anvet e galleg *loi de réciprocité* pe ankeweroc'h c'hoazh *effet de réciprocité*.

³ Pe *gwered stroboskopek* : pa filmer un draezenn o treiñ, e teu al lenadur da vezañ anfeal d'an ampoent ma vez nes kellusk al luc'hwezañ ha talm ar c'hwelañ ; ar *gwered punellat* a lak da skouer emproù ar rodoù da dreiñ war gil el lenadur.

⁴ Diwar Foley Square (Manhattan, N.Y.) ma emañ pennañ gwazadurioù ar *Federal Bureau of Investigation* (F.B.I.) — kentraderion ar ster arvestel roet da “foley” a rae dave moarvat da intrudu an F.B.I. evit fardañ asvanoù ! (Notenn gant AAB.)